

БОРОТЬБА ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

УДК 343.985:343.132

Топчий Василь Васильович – доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Національного університету ДПС України;

Карпенко Наталія Василівна – здобувач кафедри кримінального процесу НАВС, старший слідчий в особливо важливих справах ГСУ МВС України

Topchiy Vasyi – Honored Lawyer of Ukraine, Doctor of Law, Associate Professor of Criminal Law, Procedure and Criminalistics department of National University of State Tax Service of Ukraine;

Karpenko Natalia – Researcher of National Academy of Internal Affairs senior investigator for particularly important cases in Central Investigation Department of Ministry of Internal Affairs of Ukraine

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ТА ОБШУКУ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

PROBLEMATIC ISSUES OF REVIEW AND SEARCH OF A DWELLING OR OTHER PROPERTY

Розкрито актуальні проблеми правового регулювання проведення огляду, обшуку житла чи іншого володіння особи.

Ключові слова: кримінальне процесуальне законодавство; досудове розслідування; проникнення до житла; слідчі дії; огляд і обшук житла чи іншого володіння особи.

Раскрыты актуальные проблемы правового регулирования проведения осмотра, обыска жилища или иного владения лица.

Ключевые слова: уголовное процессуальное законодательство; досудебное расследование; проникновение в жилище; следственные действия; осмотр и обыск жилища или иного владения лица.

The generalization of investigative practices of 2013 allows to conclude that among the urgent issues of investigative activity, there is the imperfection of legal regulation of procedure to inspect and search of a dwelling or other person's property by an authorized person without an approval of the investigating judge, and also the procedural order inconsistencies of these proceedings leading to delays of criminal proceedings and in some cases – the loss of opportunities to gain the important evidence.

The purpose of this article is to determine the specific problems arising in the course of investigation (search) actions, such as an inspection and search of a dwelling or other property and to develop the proposals for their solution.

According to the Article 237, Criminal Procedure Code of Ukraine, depending on the object there are the following types of inspection: 1) inspection of the scene; 2) inspection of the area; 3) inspection of premises; 4) inspection of things; 5) inspection of documents; 6) inspection of the corpse. Each type of investigative inspection has its specific characteristics that determine the order of the prosecution. But at the same time there is a number of procedural and tactical provisions that are common to all types of inspections.

One of the problematic issue in our opinion, is the inspection of the scene in a dwelling or other property under the written agreement of the person who owns it.

Inspection of the scene mainly refers to the urgent investigative (detective) actions to be carried out immediately after the notification of committed or is being prepared a criminal offense. In urgent cases, the inspection of the scene is admitted to entering information into the

Unified Register of pre-trial investigations part 3 of article 214 of Criminal Procedure Code of Ukraine.

However, in part 2 of Article 234 of Criminal Procedure Code of Ukraine, it is noted that the search is based on decision of the investigating judge. The rules for the search are defined by the provisions of the article 236 of Criminal Procedure Code of Ukraine.

Also considering the inspection as an independent investigative action (Article 237 of Criminal Procedure Code of Ukraine), the legislator says only that the inspection of housing or other property is under the rules envisaged for the search of a dwelling or other property.

In order to resolve this situation, it would be advisable to fix legally the possibility of inspection of scene in a dwelling or other property without the approval of investigating judge and also make changes to the Criminal Procedure Code, clearly anticipating with the consent of the owner of an overview of housing or other property may be carried out without appealing to the court.

Not least important, in our view, the issue of criminal justice today is the advisability of witnesses Institute's existence, their forms and degree's involvement in participation of the conduct of proceedings.

We agree with the idea of Kolesnikov O. A., that the legislator should define clearly the procedural status of witnesses, to establish a system of guarantees, the rights, freedoms and responsibilities of the person who engaged in the conduct of investigative (detective) acts as a witness and also to establish the responsibility for refusing to participate in the investigation (search) action as a witness without valid reasons.

Equally important is the proper settlement of the issues related to the proceedings, including enforcement actions in the home or other person's property. Such investigative (detective) effect is a search that has similarities with investigative review.

Another problematic issue is the involvement of workers of operating unit to the investigative (detective) actions, in particular inspection and search.

The highlighted problems require further studies with entering the relevant amendments to the regulatory legal acts and further introduction of the police force's activity.

Keywords: criminal procedural law; pre-trial investigation; entry into a dwelling; investigative procedures; examination and search of a dwelling or other property.

Конституція України кожній людині гарантує недоторканність житла, недопущення проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку без умотивованого рішення суду [1]. Крім того, Основний Закон визначає Україну як демократичну, соціальну, правову державу, головним обов'язком якої є утвердження й забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Зазначені конституційні права й свободи людини гарантуються та забезпечуються під час кримінального провадження. Згідно зі ст. 13 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за умотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених цим Кодексом [11, с. 38].

Узагальнюючи слідчу практику 2013 року, можна зробити висновок, що одним з актуальних питань слідчої діяльності є недосконалість правової регламентації порядку проведення огляду й обшуку житла чи іншого володіння особи уповноваженою особою без ухвали слідчого судді, а також неузгодженість процесуального порядку цих процесуальних дій, що призводить до затягування кримінального провадження, а в деяких випадках – до втрати можливості здобуття важливих фактичних даних.

Метою статті є визначення окремих проблем, що виникають під час здійснення таких слідчих (розшукових) дій, як проведення огляду й обшуку житла чи іншого володіння особи, а також вироблення пропозицій щодо їх розв'язання.

У юридичній літературі аспекти проведення огляду й обшуку житла чи іншого володіння особи були предметом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Ю. П. Аленіна, О. М. Бандурки, Є. М. Блажівського, О. Л. Булейко,

В. Г. Гончаренка, Г. Ф. Горського, М. М. Гродзинського, А. Ф. Коні, С. Я. Лихової, Є. Д. Лук'янчикова, В. Т. Маляренка, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, Ю. Є. Полянського, Г. Ю. Рунова, В. Я. Тація, Л. Д. Удалової, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумила та ін. Водночас ці проблеми в окремих наукових дослідженнях розглянуто фрагментарно, переважно в межах загальних питань організації розслідування або на рівні окремих криміналістичних методик. Після прийняття нового КПК України 2012 р. в науковій літературі відсутні дослідження, у яких було б систематично досліджено концептуальні питання проведення огляду й обшуку житла чи іншого володіння особи.

Слід зазначити, що норм, які б безпосередньо закріплювали принцип недоторканності житла, у Кримінально-процесуальному кодексі УРСР, затвердженому й уведеному в дію 1927 р., не було. Правовою підставою для провадження таких слідчих дій, як обшук і виїмка, була постанова слідчого. Слідчий, відповідно до ст. 173 цього Кодексу, у разі необхідності проведення в певному приміщенні або в якої-небудь особи обшуку чи виїмки предметів, що мали або могли мати значення для справи, складав про це мотивовану постанову, пред'являв вимогу про видачу цих предметів і проводив за необхідності обшук або виїмку в примусовому порядку. У разі, коли здійснювалося вилучення й огляд документів, що містять державну, дипломатичну чи військову таємницю, необхідною була згода прокурора. Відповідно до ст. 176 цього Кодексу, присутність прокурора була необхідною під час обшуку та виїмки в приміщеннях, у яких мешкають дипломатичні представники, а також у приміщеннях, у яких проживають дипломатичні представники, члени дипломатичних представництв та їх сім'ї [4, с. 62–64].

Відповідно до ст. 177 (Підстави для проведення обшуку) Кримінально-процесуального кодексу 1961 р., правовою підставою для проведення обшуку була постанова слідчого і тільки з санкції прокурора. Однак у невідкладних випадках обшук міг бути проведений без санкції прокурора, але з наступним повідомленням його протягом доби про зроблений обшук та його результати. Згідно зі ст. 181 цього Кодексу,

обшук проводився в присутності не менше двох понятих і особи, яка перебувала в приміщенні, у разі її при відсутності – представника домоуправління або місцевої Ради депутатів трудящих. Відповідно до ст. 182 зазначеного Кодексу, присутність прокурора й представника Міністерства закордонних справ були обов'язковими під час обшуку та виїмки в приміщеннях дипломатичних представництв, а також у приміщеннях, у яких проживають члени цих представництв та їх сім'ї [5, с. 72–73].

Переважає більшість положень, що регулюють підстави та порядок провадження слідчих (розшукових) дій, які обмежують право на недоторканність житла й іншого володіння особи (ст. 233, 234 та інші КПК України 2012 р.), містять не правила, а винятки з конституційної вимоги про недоторканність житла. Для розкриття поняття права особи на недоторканність житла та іншого володіння доцільно здійснити комплексне дослідження положень КПК України та кримінально-процесуального законодавства деяких інших країн пострадянського простору.

Право особи на недоторканність житла закріплено в багатьох міжнародних документах із прав людини: у ст. 12 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. тощо. Кожна держава, що проголошує демократичні засади здійснення правосуддя, намагається, щоб ці міжнародні положення найбільш повно, чітко та послідовно відображалися в її національному законодавстві. Як зазначає В. Новіков, захист і свобода людини та громадянина забезпечується на двох рівнях: по-перше, права людини охороняються національними законодавствами держав, по-друге, на більш високому рівні – міжнародно-правовими актами [2, с. 68].

У загальному значенні недоторканність житла пов'язана з волевиявленням особи, яка в ньому проживає [3, с. 9]. Право особи на недоторканність житла та іншого володіння в законодавстві більшості країн пострадянського періоду сформульовано приблизно однаково. Зокрема, у ч. 1, 3 ст. 14–1 КПК України 1960 р. зазначено, що громадянам гарантується

недоторканність житла та ніхто не має права увійти в житло проти волі осіб, які проживають у ньому, а обшук, виїмка, огляд приміщення в громадян можуть провадитися тільки на підставах і в порядку, визначених цим Кодексом [6, с. 61].

Згідно зі ст. 12 КПК Російської Федерації, житло є недоторканим, огляд житла проводиться тільки за згодою осіб, які в ньому проживають або на підставі судового рішення, як і обшук та виїмка в житлі, за винятком випадків, передбачених ч. 5 ст. 165 цього Кодексу [7].

У ст. 12 КПК Республіки Молдова зазначено, що недоторканність житла гарантує закон, а під час кримінального судочинства ніхто не має права проникати в житло всупереч волі осіб, які в ньому проживають чи його займають, інакше як у випадках і в порядку, передбачених цим Кодексом [8].

Відповідно до ст. 14 КПК Республіки Білорусь, гарантується недоторканність житла та інших законних володінь фізичних і юридичних осіб. Ніхто не має права увійти в житло та інше законне володіння особи всупереч її волі. Обшук, виїмка, огляд приміщень, провадження інших процесуальних дій, пов'язаних із проникненням у житло й інше законне володіння, можуть проводитися тільки на підставах і в порядку, передбачених Кодексом [9].

У ст. 17 КПК Республіки Казахстан зазначено, що житло є недоторканим, а проникнення до житла всупереч волі осіб, які його займають, провадження його огляду й обшуку допускається лише у випадках і в порядку, установлених законом [10].

У чинному законодавстві України право особи на недоторканність житла чи іншого володіння закріплено в ст. 30 Конституції України, прийнятій на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, та в ст. 13 КПК України.

Порівнюючи вимоги вищезазначених законів, можна зробити висновки про те, що, з одного боку, законодавець нормативно закріплює право особи на недоторканність житла лише в Конституції України, а в кримінально-процесуальному законі зазвичай встановлює винятки з цього правила (КПК РФ), а з іншого – законодавець більш повно й послідовно розкриває зміст права особи на недоторканність житла не тільки в конституційних нормах, а й безпосередньо в тексті кримінально-

процесуального закону (КПК Республіки Молдова). Таким самим шляхом пішов законодавець і в Україні.

Відповідно до ст. 237 КПК України, залежно від об'єкта можна виділити такі види огляду: 1) огляд місця події; 2) огляд місцевості; 3) огляд приміщень; 4) огляд речей; 5) огляд документів; 6) огляд трупа. Кожний із видів слідчого огляду має свої специфічні особливості, що визначають порядок його проведення, проте водночас існує низка положень процесуального й тактичного характеру, загальних для всіх видів оглядів [11, с. 603].

Одним із проблемних питань, на нашу думку, є проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні за письмовою згодою особи, яка ним володіє.

Огляд місця події переважно належить до невідкладних слідчих (розшукових) дій, які повинні бути проведені негайно після повідомлення про вчинене чи таке, що готується, кримінальне правопорушення. У невідкладних випадках проведення огляду місця події допускається до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань ч. 3 ст. 214 КПК України.

Так, Л. Д. Удалова розглядає можливість огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи тільки згідно з правилами проведення обшуку, вважаючи, що вони передбачають і підстави для проведення слідчої дії. Таким чином, навіть у випадках, коли особа заявила про вчинене стосовно неї кримінальне правопорушення і не заперечує щодо проведення в її житлі чи іншому володінні, яке є місцем події, огляду, слідчий мусить витратити час і засоби на оформлення необхідних документів і одержання дозволу слідчого судді [12, с. 11].

Водночас у ч. 2 ст. 234 КПК України зазначено, що обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді. Правила проведення обшуку визначаються положеннями ст. 236 КПК України. Також, розглядаючи огляд як самостійну слідчу дію (ст. 237 КПК України), законодавець зазначає тільки про те, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи.

Більше того, огляд місця події – єдина слідча дія, що може бути проведена до внесення відомостей до ЄРДР. Отримання ухвали слідчого судді в цьому випадку виключається, оскільки слідчий за погодженням із прокурором або прокурор можуть звернутися до суду з відповідним клопотанням лише після початку досудового розслідування.

Підставою для проведення огляду є наявність достатніх відомостей, що свідчать про можливість досягнення його мети. За наявності достатніх даних, що свідчать про необхідність проведення огляду, слідчий чи прокурор приймає рішення про його проведення. Зазвичай це рішення ніде спеціально не фіксують. У разі, коли необхідно здійснити огляд житла чи іншого володіння особи, обов'язково слід дотримуватися вимог ст. 233, 237 КПК України.

Коли особу злочинця не встановлено, оперативне та якісне проведення огляду місця події є запорукою розкриття кримінальних правопорушень за гарячими слідами і подальшого успішного досудового розслідування в кримінальному провадженні, адже під час огляду місця події слідчий вивчає слідову картину, виявляє сліди кримінального правопорушення, що можуть визначити особу, яка його скоїла.

Нечітка врегульованість в КПК України порядку проведення огляду в житлі чи іншому володінні особи зумовлює різні підходи практиків до проведення слідчих (розшукових) дій. Ми вивчили матеріали 320 кримінальних проваджень із головних управлінь МВС України в місті Києві, Київській і Львівській областях та управлінь МВС України в Чернігівській, Сумській і Херсонській областях. Лише у 24% випадків, якщо місцем події було житло чи інше володіння особи, слідчий звертався до слідчого судді з клопотанням про надання дозволу на проведення такої слідчої (розшукової) дії, а в інших випадках огляд проводився за письмовою згодою особи, яка є власником житла.

У злочинах, скоєних проти власності особи, життя та здоров'я особи, огляд місця події часто пов'язаний з оглядом житла чи іншого володіння особи. У таких випадках зволікання з оглядом неминуче призводить до втрати біологічних зразків, а також інформації про час настання смерті особи з огляду на

зміну трупних ознак і, на нашу думку, проведення цієї слідчої дії за письмовою згодою особи, що є власником житла чи іншого володіння особи, є правильним.

Відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК України, слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише в невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, яких підозрюють у вчиненні злочину [11, с. 589]. Однак законодавець цією нормою дає дозвіл лише на вхід до житла чи іншого володіння особи, а не передбачає можливість проведення в них слідчих (розшукових) дій.

З метою врегулювання цієї ситуації доцільно було б законодавчо закріпити можливість проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи без отримання ухвали слідчого судді, а також внести зміни до КПК України, чітко передбачивши, що в разі наявності згоди власника огляд житла чи іншого володіння особи може бути проведений без звернення до суду.

Не менш важливою, на нашу думку, проблемою кримінального судочинства нині залишається доцільність існування інституту понятих, форми їх залучення та ступінь участі в проведенні процесуальних дій. Законодавець у чинному КПК України зменшив кількість слідчих (розшукових) дій, у яких участь понятих є обов'язковою. Відповідно до п. 2 ч. 7 ст. 223 КПК України, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється за обов'язкової участі не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії [11, с. 549].

Проведення зазначених слідчих (розшукових) дій без участі понятих робить ці дії нелегітимними. Дані, одержані внаслідок таких дій, не мають доказового значення. Отже, понятій є важливою процесуальною «фігурою» в кримінальному процесі України. Однак проведення огляду в житлі чи іншому володінні особи, у якому було вчинено злочин проти власності особи чи проти життя та здоров'я особи, може тривати не одну годину, через що залучення понятих для проведення цієї слідчої (розшукової) дії є проблемним. Дані

соціологічних досліджень свідчать про небажання населення надавати допомогу правоохоронним органам, зокрема у формі участі в процесуальних діях як понятих (96 % опитаних слідчих відповіли, що в їх практиці наявні факти відмови понятих від участі в слідчих діях, а 63 % респондентів зазначили, що ці випадки трапляються часто) [14, с. 10–11].

Слід також погодитись із думкою О. Л. Булейко, яка зазначає, що цьому суб'єкту приділяється недостатньо уваги на нормативно-правовому рівні: у жодному нормативному документі чітко не визначено ні поняття «понятий», ні його процесуальний статус. На науково-теоретичному рівні вчені-юристи у своїх дослідженнях якщо й розглядають це питання, то здебільшого зазначають випадки, коли в слідчих діях повинні брати участь поняті, та називають осіб, які не можуть ними бути [14, с. 19].

Так, відповідно до ч. 6 ст. 237 КПК України, слідчий, прокурор має право заборонити будь-якій особі (у тому числі й понятим) залишити місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність [11, с. 606]. Однак у цьому разі порушуються конституційні права понятого. Крім того, на практиці досить багато випадків, коли громадяни, які залучені як поняті, залишають місце події через декілька годин після початку його огляду. На нашу думку, це зумовлено тим, що на сьогодні відсутній чіткий механізм залучення осіб як понятих. Не передбачено й відповідальності за відмову громадянина від участі як понятого.

Опоненти позиції збереження інституту понятих у кримінальному судочинстві зазначають, що ці особи зазвичай не володіють достатніми знаннями, щоб правильно оцінити дії правоохоронців із позиції їх правомірності/неправомірності, часто перебувають осторонь місця події, а їх увагу слідчі активізують тільки тоді, коли певні об'єкти вже виявлені та залучені. Непоодинокими є випадки залучення так званих «штатних понятих», факти фальсифікацій, що взагалі нівелює ідею громадського контролю за діяльністю органів досудового слідства [13, с. 327–340]. Ґрунтовне дослідження кримінального судочинства держав англосаксонської та континентальної систем

права (США, Англії, Німеччини, Франції) дало змогу О. Л. Булейко зробити висновок про те, що в кримінально-процесуальному законодавстві демократичних країн відсутній інститут понятих, або він має вкрай обмежене застосування, тож для України в контексті євроінтеграційних процесів такий позитивний досвід повинен стати орієнтиром для впровадження правових реформ відповідно до міжнародних стандартів [14, с. 10].

Слід погодитися з думкою О. А. Колесникова про те, що було б доцільним законодавцю чітко визначити процесуальний статус понятих, закріпити систему гарантій прав, свобод та обов'язків особи, яку залучають до проведення слідчої (розшукової) дії як понятого, а також установити відповідальність за відмову від участі в слідчій (розшуковій) дії як понятого без поважних на те причин [15, с. 43].

Не менш важливим є належне врегулювання питань, пов'язаних із проведенням процесуальних, у тому числі примусових, дій у житлі чи іншому володінні особи. Такою слідчою (розшуковою) дією є обшук, подібний до слідчого огляду. В обох випадках слідчий проводить обстеження місцевості, приміщень та інших об'єктів з метою виявлення, фіксації й вилучення різних матеріальних джерел криміналістичної інформації. Водночас обшук та огляд – це різні слідчі (розшукові) дії.

У ч. 1 ст. 236 КПК України передбачено необхідність ужиття належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені, а в ч. 4 цієї ж процесуальної норми зазначено, що обшук може бути проведений за відсутності особи в житлі чи іншому володінні. У такому разі копія ухвали слідчого судді про проведення обшуку повинна бути залишена на видному місці, а слідчий, прокурор зобов'язаний забезпечити схоронність майна, що перебуває в житлі чи іншому володінні особи, та неможливість доступу до нього сторонніх осіб. Однак залишаються незрозумілими питання щодо проведення обшуку в невідкладних випадках, зокрема, який процесуальний документ слід залишити в житлі чи іншому володінні особи, якщо обшук проводиться без ухвали суду, хто його має

підписувати, чи потрібно залишати копію протоколу на місці проведення обшуку.

Окремим проблемним питанням є залучення працівників оперативного підрозділу до слідчих (розшукових) дій, зокрема до огляду й обшуку. У чинному КПК України відсутня норма, яка б надавала слідчому право вимагати допомогу від оперативних підрозділів під час провадження окремих процесуальних дій. Згідно з положенням § 2 гл. 3 КПК України, оперативні підрозділи належать до сторони обвинувачення, однак у п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, що тлумачить поняття сторони обвинувачення в кримінальному провадженні, оперативні підрозділи не зазначені. Відповідно до ч. 2 ст. 41 КПК України, співробітники оперативного підрозділу не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою та звертатись із клопотаннями до слідчого судді або прокурора, а також виходити за межі доручення слідчого або прокурора.

У ст. 71 КПК України закріплено норму, що дає змогу слідчому залучати спеціаліста для консультування та надання допомоги під час досудового розслідування. У ч. 1 ст. 236 та ч. 3 ст. 237 КПК України передбачено право слідчого й прокурора запрошувати спеціалістів та інших учасників кримінального провадження для участі в обшуку й огляді. Однак чи має оперативний працівник спеціальні знання та чи може бути залучений до слідчих (розшукових) дій під час огляду й обшуку житла чи іншого володіння особи як інші учасники кримінального провадження, у КПК України чітко не визначено.

Слід погодитися з думкою О. В. Швидкової про те, що неузгодженість окремих норм КПК України перешкоджає залученню працівників оперативних підрозділів до проведення слідчих (розшукових) дій із метою надання допомоги слідчому та для усунення правової невизначеності. Тому було б доцільно доповнити ч. 2 ст. 40 КПК України пунктом, згідно з яким слідчий матиме повноваження залучати співробітників відповідних оперативних підрозділів для надання допомоги під час проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема під час огляду й обшуку [16, с. 382].

Висвітлені питання потребують подальшого дослідження з унесенням відповідних змін до нормативно-правових актів і подальшим упровадженням у діяльність правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР : за станом на 6 жовт. 2013 р. № 586-18. – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Новиков В. Право громадянина на неприкосновенність жилища / В. Новиков // Уголовное право. – 1999. – № 1. – С. 68–69.

3. Володина Э. А. Конституционное право советских граждан на неприкосновенность жилища : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Э. А. Володина. – М., 1981.

4. Уголовно-процессуальный кодекс УССР. – М. : Гос. изд. юрид. лит., 1950. – 155 с.

5. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР. – К. : Держ. вид-во політ. л-ри УРСР. – К., 1961. – 201 с.

6. Кримінально-процесуальний кодекс України : [наук.-практ. комент.] / за заг. ред. В. Т. Маляренка, Ю. П. Аленіна. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2008. – 944 с.

7. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18 дек. 2001 г. № 174-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

http://base.garant.ru/12125178/24/#block_11524.

8. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова. – Кишинев, 2003.

9. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 1999 г. № 295-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

http://etalonline.by/?type=text®num=НК9900295#load_text_none_1_.

10. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 13 дек. 1997 г. № 206-І [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

<http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=00147&uro=080232>.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України : [наук.-практ. комент.] : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 844 с.

12. Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України : матеріали міжвуз. наук. конф. (Київ, 26 квіт. 2013 р.) / Національна академія прокуратури України. – К. : Алерта, 2013. – 168 с.

13. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : [моногр.] / Є. Д. Лук'янчиков. – К. : НАВС України, 2005. – 360 с.

14. Булейко О. Л. Участь понятих у кримінальному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / О. Л. Булейко. – К., 2009. – 19 с.

15. Актуальні питання розслідування злочинів / уклад. Л. М. Кирій / МВС України. – К., 2013. – 253 с.

16. Швыдкова Е. В. Процессуальные полномочия оперативных подразделений на стадии досудебного расследования / Е. В. Швыдкова // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). – № 2–1. – Ч. 2. – С. 377–383.